

ISBN: 978-625-7854-12-2

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 325

Klasik

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Aykut Ertuğrul

Yayıma Hazırlayan
Hümeyra Çalışkan

Düzeltili
Meltem Ortakçı

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Nilgün Sönmez

1. BASKI

Şubat 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212 412 17 00

© Özgün adı *Del sentimiento trágico de la vida* olan eserin tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yaşamın Trajik Duygusu

MIGUEL DE UNAMUNO

TÜRKÇESİ
BEYZA FIRAT

KETEBE

Miguel de Unamuno

Madrid Üniversitesinde felsefe ve edebiyat üzerine eğitim almış ve Bilbao'da felsefe öğretmenliği yapmıştır. 1891 yılında Salamanca Üniversitesinde Eski Yunan Dili Kürsüsü'nde profesör olmuştur. 1901-1914 arasında aynı üniversitenin rektörlüğünü yapmıştır. Döneminin önde gelen yazarlarından, düşünürlerinden ve varoluşçuluk akımının temsilcilerindendir. Roman, öykü, şiir, deneme ve oyun türünde eserler vermiştir.

20. yüzyıl İspanya'sını düşünmüş ve yazmıştır. Dogmatik düşünceye (özellikle faşizme) karşı savaşmıştır ve I. Dünya Savaşı'nda Müttefikler'i desteklediğini açıklaması üzerine 1924 yılında diktatör Miguel Primo de Rivera tarafından Fransa'ya sürgüne gönderilmiştir. Sürgünde bulunduğu Kanarya Adaları'ndan Fransa'ya kaçmayı başarmıştır. Ardından yeniden ülkesine dönmüş ve cumhuriyetin ilanından sonra parlamentoya seçilmiştir. 1930 yılında tekrardan Salamanca Üniversitesindeki görevine dönen Unamuno, İspanya İç Savaşı çıktığında Falanjistler'in bölgesinde bulunmuştur. Bir süre sessiz kalarak bu okuldaki rektörlüğünü sürdürdüyse de Falanjistler'e ilişkin görüşlerini açığa vurunca hemen görevinden alınmış ve bu kez de diktatör Franco'ya karşı çıktığı için ev hapsine mahkûm edilmiş, yaşamının son aylarını evinde hapis olarak geçirmiştir. Tutuklu halde, 31 Aralık 1936 tarihinde ölmüştür.

Unamuno, önceleri Alman felsefesiyle ilgilenmiş, Hegel'in Logik ("Mantık") adlı yapıtını çevirmiştir. Pozitivistler ve romantik şairler üstüne çalışmalar yapmıştır. İlk dönem yapıtlarında, Hegel'in sav (tez) karşısav (anti-tez), birleşim (sentez) üçlüsüne dayalı bir yöntem kullandığı görülür. Yunanca ve Latince dışında on altı dil bilmesi, birçok düşünürün yapıtlarını kendi dillerinden izleyebilmesini sağlamıştır. Bergson ve özellikle Kierkegaard'dan etkilenmiş, inanç-akıl çelişkisi temelinde gelişen yapıtlarıyla 20. yy.'ın ilk varoluşçu düşünürlerinden biri olarak belirlemiştir.

Beyza Fırat

1985'te Sivas'ta doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Ankara'da, lisans öğrenimini Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Seramik Mühendisliği Bölümü'nde tamamladı.

2008-2009 yılları arasında Beykoz Cam Ocağı Vakfının düzenlediği kurslarda birçok yabancı sanatçıya asistanlık ve İngilizce çevirmenlik yaptı. İspanyolca eğitimine Ankara Üniversitesi, TÖMER eğitim kurumunda başladı, 2010'da Meksika'ya yerleştikten sonra otodidaktik olarak devam etti. 4 sene Meksika Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliğinde asistan olarak görev yaptıktan sonra kendi sanatsal aktivitelerini gerçekleştirebilmek için bir atölye kurdu. UNAM Üniversitesi-CEPE İspanyolca Eğitim Fakültesi'nin sınavına girerek yeterlilik belgesi aldı. 2016'dan bu yana çevirmenlik yapmaktadır.

İçindekiler

I.	Etten ve Kemikten İnsan.....	7
II.	Çıkış Noktası	25
III.	Ölümsüzlük Arzusu.....	43
IV.	Katolikliğin Özü.....	63
V.	Rasyonel Çözülüm.....	83
VI.	Uçurumun Dibinde	111
VII.	Aşk, Acı, Merhamet ve Kişilik.....	137
VIII.	Tanrı'dan Tanrı'ya.....	161
IX.	İnanç, Umut ve İlahi Aşk	189
X.	Din, Ahiret Mitolojisi ve Apokatastasis.....	219
XI.	Pratik Sorun.....	261
	Sonuç	297

I.

Etten ve Kemikten İnsan

*Homo sum; nihil humani a me alienum puto*¹, dedi Latin güldürü ustası. Bense, *nullum hominem a me alienum puto*² demeyi tercih ederdim: ben bir insanım; diğer insanları yabancı olarak değerlendirmem. Çünkü *humanus*³ sıfatı onun kuramsal ismi olan *humanitas* yani insanlık sözcüğü kadar kuşku uyandırıyor bende. Bu, ne insani olan ne de insanlıkla; ne basit sıfatla ne de ismin görevini üstlenenle açıklanamaz, bu yalnızca somut bir isim olan “insan” sözcüğü ile açıklanabilir. Etten ve kemikten insan; doğan, acı çeken ve ölen -her şeyden de öte ölen-; yiyen, içen, eğlenen, uyuyan, düşünen, arzulayan insan; görülen ve iştilen, kardeş olan, gerçek bir kardeş olan insan.

Ancak, insan olarak adlandırılan başka bir şey daha var ki bu, öyle çok da bilimsel verilere dayanmayan öznedir. Bu, efsanede adı geçen iki ayaklı tüysüz hayvan, Aristoteles’in *zoon*

1 Ben bir insanım; insani hiçbir durum bana uzak değildir. (ç.n.)

2 Hiçbir insan bana uzak değildir. (ç.n.)

3 İnsan. (ç.n.)

politikon'u⁴, Rousseau'nun toplum işvereni, Manchester Okulu'nun⁵ *homo oeconomicus*'u⁶, Linnaeus'un *homo sapiens*'i⁷ ya da başka bir deyişle ayakta duran memeli hayvandır. Kısacası ne buraya ne oraya; ne bu ne de başka bir çağa ait olan, cinsiyeti ya da vatanı olmayan, sonuç itibarıyla sadece bir fikir olan, yani insan olmayan insandır.

Bizim irdeleyeceğimizse başka: Etten ve kemikten olan; ben, sen ve benim okurum; uzak diyarlarda bulunan diğerleri, dünya üzerinde düşünenlerin hepsi.

Bazı lafta filozoflar isteseler de istemeseler de bu etten kemikten somut insan aynı zamanda tüm felsefenin öznesi ve en üstün nesnesidir.

Bildiğim felsefe hikâyelerinin çoğunda, sistemlerin birbirlerinden etkilenecek ortaya çıktığı gösterilir ve o felsefelerin kurucuları, filozoflarıysa bu oluşumun gerçekleşmesi için birer bahane olmaktan öteye geçmezler. Filozofların, felsefe yapmış insanların yaşam hikâyeleri ise ikinci sırada yer alır. Bize daha fazla şey açıklayansa, hiç kuşkusuz, bu özel yaşam hikâyeleridir.

Felsefenin şiiire bilimden daha fazla eğilimi bulunduğunu öncelikli olarak söylememiz gerekir. Herhangi bir dönemde, belirli bilimlerin nihai sonuçlarının en üst düzeyde uyum sağlaması için birçok felsefe sistemi planlanmıştır. Ancak bu felsefe sistemleri, yazarlarının ruhunun ayrılmaz bir parçası olan arzuları temsil eden diğer şeylerden daha az tutarlılık göstermiş ve kısa süre var olmuşlardır.

Ama bilimler, ne kadar fazla önem taşırılsa taşısınlar, hayatımız ve düşüncelerimiz için ne kadar zaruri olurlarsa ol-

4 Politik hayvan (ç.n.)

5 Manchester liberalizmi ya da kapitalizmi. İsmi İngiltere'nin Manchester kentinden alan ekonomi okulu, ayrıca anti-empyrialist, sosyal ve politik bir hareket. (ç.n.)

6 Ekonomi insanı (ç.n.)

7 Düşünen insan (ç.n.)

sunlar, bir bağlamda bize felsefeden daha yabancıdırlar. Daha nesnel bir amaca, kısaca, bizim dışımızdaki bir amaca hizmet ederler. Onlar, esasen, ekonomi meseleleridir. Teorik olarak adlandırdığımız yeni bir bilimsel keşif: Buhar makinesi, telefon, plak çalar, uçak gibi mekanik bir buluştur, yani başka amaca hizmet eden bir şeydir. Bu yüzden telefon, sevilen kadınla uzaktan iletişim kurmamıza yarayabilir. Ama bunun bize ne gibi bir yararı olur? Biri, opera dinlemeye gitmek için elektrikli tramvaya biner. O zaman: “Bu durumda yararlı olan tramvay mıdır yoksa opera mı?” diye sorulur.

Felsefe, dünya ve yaşamla ilgili üniter ve tam bir fikir oluşturma ihtiyacının; bu fikir neticesinde de kişisel bir tutum ve hatta eylem meydana getiren bir duygunun karşılanmasını sağlar. Ancak, sonuç olarak bu duygu, o fikrin neticesi olmak yerine onun nedenidir. Şu doğru ki felsefemiz, dünyayı ve hayatı anlama ya da anlamama üslubumuz, yaşamın kendisine ilişkin duygumuzdan ortaya çıkar. Bunun, duygusal her şey gibi, bilinçaltında yatan ve belki de bilinç dışı kökleri vardır.

Bizi genellikle iyimser ya da kötümser yapan fikirlerimiz değil, onlar üzerinde biri kadar diğerinin de etkisi bulunan felsefi ya da -belki de- patolojik kaynaklı iyimserliğimiz ya da kötümserliğimizdir.

İnsan mantıklı bir hayvandır denir. Neden hisleri olan ve duygusal bir hayvandır denmediğini bilmiyorum. Bir ihtimal, onu diğer hayvanlardan ayıran mantık değil de duyguları olmasın. Çoğu kez bir kedinin gülmek ya da ağlamak yerine mantığıyla hareket ettiğini gördüm. Yoksa içinden mi ağlar ve güler! Belki bir yengeç de içinden ikinci derede denklemler çözüyordur, bir ihtimal.

Bu sebeple, bir filozofta bizi en çok ilgilendirmesi gereken “insan” olmalıdır.

On sekizinci yüzyılda Königsberg’te doğup on dokuzuncu yüzyılın eşğine kadar yaşamış olan Kant’ı, insan olan